

Sanja Lovrenčić

ulomak iz romana „Klizalište“ (namijenjen odraslima)

“I sad zamisli,” rekao je Žac, “čovjek izlazi iz zatvora, kroz neka metalna vrata, kao u filmu. Nikakav ispraćaj. Ide, onako, malo nesigurno, s nekom bijednom torbom, iza njega ostaju zid i rešetke...”

Žac polako miješa šećer u kavi. Zatim se okreće prema vlasniku kafića i tek sad je njegov blijedoplavi pogled pravi pogled pripovjedača.

“I onda, kao na pristaništu, znaš, kad se na nekom otoku iskrcaš s broda pa te pitaju trebaš li sobu, pred zatvorom se pojavljuje neka žena i nešto mu govori. Priča mu tiho i ne baš razgovijetno, a on je zbunjen i ne razumije ju dobro. U prvi mah je pomislio da žena prosi, no ubrzo je shvatio besmislenost te pretpostavke. Ipak je se želi otresti. Ne sviđa mu se da netko razgovara s njim ispred zatvora, ne želi da ga itko na svijetu vidi kako stoji ispred zatvora, ni u kom slučaju, to što ga ona zadržava na tom mjestu doživljava gotovo kao nasilje. No žena govori nešto čudno, kao, prošlost ne vrijedi ako za nju nemaš materijalnih dokaza, a ako imaš dokaza za neku drugačiju onda ona i vrijedi, sve je u dokazu, razumiješ. Jasno joj je da on baš i ne sluša, pa ponavlja nekoliko puta. On pokušava otići, ona ga zadržava i daje mu vizitku. On gurne vizitku u džep i brzo krene niz ulicu. Javite se, svakako se javite, prati ga još malo njen glas. Dubok glas, gust i zagasit, glas koji se ne zaboravlja.”

Žac zastaje, otpija gutljaj kave.

“I, što je bilo na vizitki? Adresa bordela?” pita vlasnik kafića, na trenutak pokušavajući zauzeti ciničan položaj izvan prostora priče. Žac ne odgovara, podiže pogled, promatra vlasnika kafića, otpija sljedeći gutljaj kave.

“A ipak je zaboravio sve to skupa,” nastavlja kao da nije bilo prekida. “Imao je nešto love, zaradio je u zatvoru, pa si je iznajmio nekakav mali stan. I posao je našao, u pekarni.”

“U pekarni?”

“Pa da. U zatvoru se školuješ, on je učio za pekara.”

“No dobro, i?”

“I baš u tome je stvar. U pekarni je radila i jedna cura. I kako to već ide, po cijele dane skupa, mlada cura i mladi dečko, normalno. Mislim, njemu je zbilja trebala cura poslije tog zatvora, ali nije bilo samo to. Zaljubio se, skroz ozbiljno, htio je ostaviti dobar dojam. Nije joj rekao za zatvor, nije joj rekao uopće ništa o svojoj prošlosti, samo je izmišljao. I trebali su mu dokazi. Onda se sjetio babe s vizitkom. Ako imaš dokaz, imaš i prošlost. Makar je i nemaš. Uplašio se da je bacio vizitku, prekopao sve džepove i onu jadnu torbu. I našao je. Foto atelijer, pisalo je. Fotoatelier Lovrić, ili neko drugo takvo, obično ime. Sličica nekakve starinske kamere. I adresa.”

Žac uživa u svojim stankama: odmjerene, pomalo tajanstvene, uvijek na pravom mjestu.

“I otišao je tamo?”

Glas bez ironije, čovjek u vlasti čarolije obojenog stakla.

“Da, čim se našlo slobodno popodne. Otvorio mu je neki ulickani momak i pitao ga što želi. Ovaj je šutio, pa nešto petljao, i sve to skupa ne bi završilo ničim da se nije pojavila ona žena. Vi ste mi ovo dali, rekao joj je i pokazao vizitku. To ste trebali odmah reći, rekla je i odvela ga u stražnju prostoriju.

Bila je vrlo srdačna, nenametljivo ljubazna, uvjerala ga kako razumije njegovu situaciju, kako je sve to sasvim normalno i kako se ničega ne treba stidjeti. Oni imaju različite mogućnosti. Pojedinačne fotografije. Cijeli album. Nekoliko albuma. Količina doduše višestruko podiže cijenu, ali djeluje uvjerljivije. Članovi obitelji po izboru, aktivnosti po izboru. Rođendani, kućne svečanosti, prvi dan u školi, izleti, godišnji odmori.

Htio je biti uvjerljiv makar ga to i koštalo, odlučio se za album. Cijela serija bila bi mu još draža, no cijena je bila nedostižna. Kad su se dogovorili o količini i motivima, odvela ga je u drugu stražnju prostoriju. Neka mlađa žena stajala je iza fotoaparata, dok mu je ona prva govorila gdje da stane, kako da se okrene, i namještala svjetla. Različita svjetla,

različiti izrazi. Najprije su se koncentrirale su se na lice; sve ostalo može se montirati, rekla je mlađa. Bit će dovoljno montaže, rekla je starija i otvorila ormar s odjećom. Golemi ormar, garderoba kao u kazalištu. Trajalo je sve to skupa, trajalo cijelo popodne. Bit će gotovo za desetak dana, rekla je ona prva glasom koji se ne zaboravlja, platit ćete kad dođete po album. Tako je bilo. I sve je funkcioniralo savršeno.

Onda je pokazivao sličice svojoj Anuški i objašnjavao joj tko je tko. Moj tata, moja mama, moja sestra... lijepa obitelj, velika obitelj, i sestra i mlađi brat... tko nije umro, taj se odselio. Sva lica na fotografijama bila su mu posve nepoznata, kao i lice dječaka koji je predstavljao njega samoga na sličicama iz djetinjstva, i tim je slobodnije mogao izmišljati kojekakve zgodne, obične priče o njima. Slagao ih je od komadića tuđih priča, nesvjestan da su to uglavnom priče kolega iz zatvora, i osjećao se kao uspješan i kreativan čovjek. Čak se i nekako zbližio, sprijateljio s likovima iz albuma. Ali onda je jednoga lijepoga dana u pekarnu uletjela neka cura, sva uplakana. Pa to je tvoja sestra! uzviknula je Anuška. I to nije mogao poreći.”

U posljednjoj rečenici Žacu je zazvonio mobitel. Čovjek koji je sutradan rano ujutro trebao otputovati u Austriju po opremu, htio je provjeriti narudžbu. Žac je počeo nabrajati, sa zastojsima i ponavljanjima, opisivao je, objašnjavao, i gomilao rezervne varijante. Za to vrijeme u kafić su ušle dvije nasmijane djevojke, zatim društvanice malo starijih klizača. Vlasnik kafića uzdahne i namršten krene prema njihovom stolu.

Sanja Lovrenčić

priča iz knjige „Zlatna riba i istočni Ariel“ (namijenjena odraslima)

Zlatna riba, varijacija

Sve je počelo onoga dana kad je uhvatio zlatnu ribu. Riba, da, bila je riba, iako mu se poslije ponekad činilo da je zapravo bio konj. U svakom slučaju, bilo je nešto zlatno i na tren njegovo.

Pusti me, rekla je, pa ću ti ispuniti tri želje.

Da, sve je bilo normalno, baš kao što bi čovjek očekivao. I on je trebao biti normalan i izreći nekakve tri želje. Iako je i malome djetetu jasno da od toga nikada nije bilo nikakve koristi i da bi bolje bilo pojesti tu ribu. Iako je teško pojesti nešto što govori.

Ali on je htio ispasti pametan, premda bi se o razini takve pameti dalo raspravljati. Možda to i nije bila njegova pamet, nego svih onih lukavaca koji su govorili: ja znam što bih zaželio.

Imam samo jednu želju, odgovorio je svečano, a to je da mi se ispunjavaju sve želje.

Da, da, rekla je čarobna životinja, tako sada svi odgovaraju.

I teško je uzdahnula, koliko je to jednoj ribi moguće.

Znaš, rekla je, sad će ti se nažalost dogoditi obrnuto, što god zaželiš neće ti se ostvariti, mislim, možda i hoće, ali samo ako ne zucneš ni riječi, nikome, pa ni samome sebi. Morat ćeš naučiti prezirati ono što želiš, smatrati poželjnim ono što ti ne treba.

Možda se nakon ovih riječi podlo osmjehnula. A možda i nije.

Čekaj! viknuo je, ali je riba (ako to ipak nije bio konj) raširila svoja čarobna krila i otprhnula.

Očito ga je smatrala vrlo glupim, jer mu je s neba još dobacila: pazi da ne zaželiš ono što ti zaista treba! Čovjek kojemu sve treba reći dvaput.

I sad su počele muke s rečenicama. Što želite, pitali bi ga u kafiću. Kavu s mlijekom, čašu piva... Čim bi iskreno odgovorio na takvo banalno pitanje, našao bi se na obali, do koljena u hladnoj vodi iz koje je izvirivala

riblja njuška i prijekorno ga gledala. Zatim se morao vraćati kući pješice, u mokrim cipelama.

Kad je naučio imena koktela i bizarnih napitaka – koji mu nisu trebali niti ih je zbilja želio – život je postao malo lakši. Što želite? Može jedan eggnog, na primjer? I zbilja, u tren oka konobar se vraća s besmislenim kremastim napitkom. Kako je bio sretan kad mu je prvi put uspjelo! No već su na redu bile mnogo gore stvari.

Zaljubio se. Ne želim da me nazove, mrmljao je u sebi i naglas, ne želim je vidjeti, ne želim da sa mnom radi ovo i ono... Ali višnje sile nisu odobravale metodu laži – svako malo našao bi se na obali u vodi do koljena. Promijenio je taktiku, pronalazio joj mane i pogreške, rugao joj se i udvarao drugim ženama. To pak ona nije odobravala, točnije rečeno, nakon nekoliko večeri provedenih na taj način u društvu zajedničkih prijatelja i poznanika, počela ga je zaobilaziti u velikim lukovima. A on se bjesomučno, i prilično uzaludno, trudio uživati u seksu s raznim ženama do kojih mu nije bilo nimalo stalo.

Htio se zaposliti. Javio se na natječaj. Pozvali su ga na razgovor. Sve je dobro išlo dok čovjek s druge strane stola nije postavio fatalno pitanje: vi zaista želite taj posao? Da, rekao je, ne stigavši razmisliti – uostalom, bilo bi zbilja čudno da je uspio izjaviti išta drugo – i opet se našao među ribama. I morao se vraćati kući u mokrim cipelama, razmišljajući kako bi možda mogao dobiti posao u nekoj banci ili nekom marketinškom savjetovalištu.

S vremenom je od svega toga dobio gripu. Ležao je u krevetu, a zgodna mu je liječnica dolazila u kućne posjete. Iz dana u dan donosila je lijekove koje nije uzimao i zabrinuto gledala živu u toplomjeru koju je uspijevao natjerati u visine mnogim prepredenim načinima. Napokon je rekla ozbiljno: ali, želite li vi uopće ozdraviti? Ne znam, rekao je melankolično i lukavo, ali opet nije uspjelo. More je bilo mutno i valovito, i vrlo hladno.

Dosta mi je, rekao je, neka sve ide k vragu!

Oh, ta ti je dobra! rekla je iz vode neka jako velika, jako stara i jako zlatna riba. Napraviti ćemo iznimku i želju ćemo ti ispuniti.

I poslije više nije bilo ničega.